

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

25.01.2021. Nr. 1.7-2/128

Uz 23.11.2020. Nr. 2.2.1.7/20/1440

Valmieras pilsētas pašvaldībai

*Par SIA “Valmieras namsaimnieks”,
AS “Valmieras enerģija” un
SIA “Valmieras ūdens”*

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Valmieras pilsētas pašvaldības (turpmāk – pašvaldība) iesniegumu, kurā lūgts KP sniegt viedokli par sagatavotajiem līdzdalības kapitālsabiedrībās izvērtējumiem un kapitālsabiedrību darbības atbilstību Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88.panta prasībām.

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti VPIL 88.panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi, vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Pašvaldība ir veikusi VPIL 88.panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu (par daļu no tās kapitālsabiedrību sniegtajiem pakalpojumiem), kā arī konsultējusies ar Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru, saņemot tās atzinumu.

Vienlaikus atbilstoši Saeimas 10.12.2020. pieņemtajiem grozījumiem Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumā¹, pašvaldības, kuras administratīvi teritoriālās reformas ietvaros apvieno un kuras ir kapitāla daļu turētājas kapitālsabiedrībā, neveic šā likuma 7.pantā noteikto pienākumu. Administratīvi teritoriālās reformas ietvaros jaunizveidotās novadu pašvaldības izpilda šā likuma 7.pantā noteikto pienākumu līdz 2022.gada 1.jūnijam.

Tādējādi, ņemot vērā, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Valmieras pilsēta būs daļa no jaunizveidotā Valmieras novada², pienākums veikt līdzdalības pārvērtēšanu par jaunizveidotā Valmieras novada kapitālsabiedrību darbības atbilstību VPIL 88.panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem, būs jaunizveidotajai Valmieras novada pašvaldībai.

¹ Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma Pārejas noteikumu 30.punkts, <https://likumi.lv/ta/id/269907#p-764546>

² https://www.varam.gov.lv/.../valmieras_novads_2020.pdf

Līdz ar to šajā atzinumā KP t.sk. norādīs uz apsvērumiem, kas būtu jāņem vērā jaunizveidotajai Valmieras novada pašvaldībai, veicot līdzdalības SIA “Valmieras namsaimnieks”, AS “Valmieras enerģija”, SIA “Valmieras ūdens”, kā arī citās kapitālsabiedrībās, pārvērtēšanu.

SIA “Valmieras namsaimnieks”

SIA “Valmieras namsaimnieks” noteikts vispārējais stratēģiskais mērķis - nemainīga kvalitātes standarta uzturēšana daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanā, dzīvojamā fonda attīstības veicināšana, efektīva pašvaldības administratīvās teritorijas labiekārtošana un sanitārās tīrības nodrošināšana.

Pašvaldības līdzdalības apjoms SIA “Valmieras namsaimnieks” ir 100%. SIA “Valmieras namsaimnieks” budžeta lielāko daļu, t.i., 51%, veido pašas kapitālsabiedrības ieņēmumi, savukārt 49% no budžeta veido pašvaldības līdzekļi.

Tās komercdarbības veidi (NACE klasifikators) saskaņā ar statūtiem ir:

- 1) mežizstrāde (02.20);
- 2) mežsaimniecības palīgdarbības (02.40);
- 3) metāla izstrādājumu remonts (33.11);
- 4) iekārtu remonts (33.12);
- 5) būvniecības projektu izstrādāšana (41.10);
- 6) dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība (41.20);
- 7) ceļu un maģistrāļu būvniecība (42.11);
- 8) cauruļvadu, apkures un gaisa kondicionēšanas iekārtu uzstādīšana (43.22);
- 9) citu inženiersistēmu montāža (43.29);
- 10) sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana (68.20);
- 11) nekustamā īpašuma pārvaldīšana par atlīdzību vai uz līguma pamata (68.32);
- 12) ēku uzturēšanas un ekspluatācijas darbības (81.10);
- 13) vispārēja ēku tīrīšana (81.21);
- 14) citas ēku un ražošanas objektu tīrīšanas un uzkopšanas darbības (81.22);
- 15) cita veida tīrīšanas darbības (81.29);
- 16) ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības (81.30);
- 17) apbedīšana un ar to saistītā darbība (96.03);
- 18) citur neklasificēti individuālie pakalpojumi (96.09).

Iepazīstoties ar SIA “Valmieras namsaimnieks” tīmekļa vietnē pieejamo informāciju³, KP konstatēja, ka SIA “Valmieras namsaimnieks” sniedz šādus maksas pakalpojumus – autotransporta un traktortehnikas pakalpojumus, atslēdznieku – santehniķu, elektrotehniķu, namdaru, galdnieku, apdares darbu, jumta seguma remonta, jumīķu, skārdnieku pakalpojumus, pakalpojumus, kas saistīti ar ūdensskaitītāju uzstādīšanu, nomaiņu un plombēšanu, teritorijas uzkopšanas (zālāju pļaušana, krūmu cirpšana, koku zāģēšana, u.c.) un apsaimniekošanas pakalpojumus, pārvietojamo tualetu un izlietņu nomu, ielu un pagalmu segumu remontu, dažāda veida inženiertehnisko speciālistu konsultācijas, komunālo pakalpojumu maksas aprēķinus, uzskaiti, tiesvedību, dūmvadu un ventilācijas tīrīšanas pakalpojumus.

Pašvaldības ieskatā SIA “Valmieras namsaimnieks” darbība noteiktas pašvaldības autonomās funkcijas un normatīvajos aktos noteiktu pienākumu ietvaros ir uzskatāma par komercdarbību un tā atbilst Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88.panta pirmās daļas 1. un 2.punktā noteiktajam: tiek novērsta tirgus nepilnība — situācija, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu apsaimniekošanas un pārvaldīšanas jomā,

³ <https://www.v-nami.lv/pakalpojumi/>

kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek radīti pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai, drošībai.

SIA "Valmieras namsaimnieks" galvenie darbības veidi ir dzīvojamo un nedzīvojamo ēku pārvaldīšanas un remonta, teritorijas uzturēšanas un labiekārtošanas, kā arī Valmieras pilsētas infrastruktūras uzturēšanas un apsaimniekošanas nozarē. Viena no SIA "Valmieras namsaimnieks" darbības prioritātēm ir daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku vienkāršotas renovācijas un energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi un piesaistīto zemesgabalu labiekārtošanas darbi.

Pašvaldība norāda, ka SIA "Valmieras namsaimnieks" statūtos norādīti ne tikai pamatdarbības veidi, bet arī palīgdarbības veidi, kas izriet no pamatdarbības veidiem, un ir vērtējami kopsakarā ar kapitālsabiedrības pamatdarbības veidiem un tai deleģētajām pašvaldības funkcijām un pienākumiem.

Attiecībā uz nekustamā īpašuma pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanu izvērtējumā norādīts, ka saskaņā ar 11.11.2005. līgumu pašvaldība nodod SIA "Valmieras namsaimnieks" pārvaldīšanai privatizācijai nepakļaujamās dzīvojamās mājas. Saskaņā ar 30.10.2009. līgumu pašvaldība nodod SIA "Valmieras namsaimnieks" pārvaldīšanai privatizācijai pakļautās dzīvojamās mājas, kuras dzīvokļu īpašnieku sabiedrība vai ar dzīvokļu īpašnieku savstarpēju līgumu pilnvarota persona ar nodošanas un pieņemšanas aktu nav pārņēmusi pārvaldīšanā un apsaimniekošanā un kuru pārvaldīšanas un apsaimniekošanas pienākums līdz pārvaldīšanas tiesību nodošanai dzīvokļu īpašnieku sabiedrībai vai ar dzīvokļu īpašnieku savstarpēju līgumu pilnvarotai personai piekrīt pašvaldībai. SIA "Valmieras namsaimnieks" ir noslēgti arī dzīvojamo māju pārvaldīšanas koplīgumi un dzīvojamo māju kopīpašuma pārvaldīšanas līgumi.

Atbilstoši Pašvaldības sniegtajai informācijai līdz 2020.gada oktobrim Valmieras pilsētā pārvaldīšanas pakalpojumu sniedza arī (*), kurai 2020.gada 29.oktobrī ir ierosināts maksātnespējas process. Pēdējo gadu laikā Valmierā daudzdzīvokļu dzīvojamo namu apsaimniekošanas un pārvaldīšanas pakalpojumu sākusī sniegt (*) (apsaimnieko un pārvalda 5 dzīvojamās mājas), kura līdz šim darbojās tikai Smiltēnē. Pārvaldīšanas un apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanu atsevišķām mājām nodrošina arī dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības, biedrības un individuālie pārvaldnieki, kas nav uzskatāmi par tirgus dalībniekiem, jo tās nodrošina sev pašpakalpojumu un to darbības mērķis nav peļņas gūšana. Pašvaldība secina, ka SIA "Valmieras namsaimnieks" darbība daudzdzīvokļu dzīvojamo namu pārvaldīšanas un apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanas jomā nerada šķēršļus privātās uzņēmējdarbības attīstībai.

Pašvaldība izvērtējumā sniegusi informāciju arī par tās iespējamiem konkurentiem – apkārtējo novadu, kas pašvaldību reformas rezultātā būs jaunizveidotā Valmieras novada sastāvā, kapitālsabiedrībām, kas sniedz dzīvojamo un nedzīvojamo ēku pārvaldīšanas un apsaimniekošanas pakalpojumus – SIA "Kocēnu komunālā saimniecība", SIA "BN Komforts", SIA "Banga KPU", kā arī norādījusi, ka atsevišķās pašvaldībās nekustamo īpašumu pārvaldīšanu un apsaimniekošanu veic attiecīgās pašvaldības iestāde vai struktūrvienība, piemēram, Mazsalacas pašvaldības Nekustamā īpašuma apsaimniekošanas nodaļa, Beverīnas novada pašvaldības Komunālā nodaļa, Rūjienas pašvaldības Nekustamā īpašuma apsaimniekošanas nodaļa, Strenču novada Īpašuma apsaimniekošanas un tehniskā nodrošinājuma nodaļa.

Tomēr, lai arī minētās jaunveidojamās Valmieras novada pašvaldības teritorijā esošās pašvaldību kapitālsabiedrības pirmšķietami ir SIA "Valmieras namsaimnieks" konkurenti, tomēr kapitālsabiedrību darbības teritorijas nepārklājas, kā arī neviena no minētajām kapitālsabiedrībām nespētu nodrošināt Valmieras pilsētas iedzīvotājiem daudzdzīvokļu dzīvojamo namu pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanu līdzvērtīgi, kā SIA "Valmieras namsaimnieks".

Attiecībā uz SIA "Valmieras namsaimnieks" sniegtajiem nekustamo īpašumu

pārvaldīšanas pakalpojumiem KP norāda, ka tās ieskatā daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšana ir pamatota un atbalstāma tikai gadījumos, ja ir konstatējami VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktie priekšnoteikumi (tirgus nepilnība) vai arī pakalpojumi tiek sniegti pamatojoties uz likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50.panta septīto daļu, kas varētu tikt uzskatīts par izņēmuma gadījumu.

Ņemot vērā pašvaldības norādīto informāciju, ka pašvaldības teritorijā daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanas jomā strādā tikai viens privātais komersants (pārvalda 5 namus), KP atzīst, ka SIA “Valmieras namsaimnieks” darbība attiecīgo pakalpojumu sniegšanas jomā šobrīd uzskatāma par atbilstošu VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punktam un novērš tirgus nepilnību.

Vienlaikus KP norāda, ka ir būtiski, turpinot sniegt šos pakalpojumus, regulāri veikt ietekmes uz konkurenci izvērtējumu, lai identificētu un novērstu iespējamus konkurences neitralitātes riskus (Konkurences likuma 14.¹ pants)⁴. Kā arī, ievērojot, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ietver saimnieciskās darbības sekmēšanu administratīvā teritorijā, veicinot citu privāto pakalpojumu sniedzēju ienākšanu tirgū, jaunizveidotajai Valmieras novada pašvaldībai būtu jāvērtē iespēja organizēt likuma “Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50.panta septītajā daļā noteiktā pašvaldības pienākuma izpildi citādā veidā, piemēram, publiskā iepirkuma ietvaros nododot šādu īpašumu pārvaldīšanu privātajiem tirgus dalībniekiem, kā rezultātā vēlāk būtu iespējams vērtēt iziešanu no daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas tirgus.

Attiecībā uz pašvaldības un SIA “Valmieras namsaimnieks” darbību sev piederošu īres namu apsaimniekošanā un dzīvojamo telpu izīrēšanu, izvērtējumā norādīts, ka attiecīgais pakalpojums pašvaldības stratēģiskā uzdevuma ietvaros – sniegt palīdzību iedzīvotājiem dzīvokļa jautājumu risināšanā – ir atzīstams par stratēģiski svarīgu pakalpojumu un tiek sniegts tirgus nepilnības apstākļos, jo Valmierā ilgstoši (pēdējo 10 gadu laikā) neviena daudzdzīvokļu dzīvojamā māja, neskaitot SIA “Valmieras namsaimnieks” īres namu, nav uzbūvēta.

Līdz ar to, ņemot vērā arī šobrīd pašvaldības administratīvajā teritorijā esošo tirgus struktūru (daudzdzīvokļu dzīvojamo namu pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanas jomā), KP atzīst, ka pašvaldības un SIA “Valmieras namsaimnieks” sniegtais dzīvokļu īres pakalpojums (kā arī īzīrēto namu pārvaldīšana un apsaimniekošana) atzīstams par atbilstošu VPIL 88.panta pirmās daļas 1. un 2.punktam.

Attiecībā uz citiem SIA “Valmieras namsaimnieks” sniegtajiem pakalpojumiem, pašvaldība norāda, ka, pamatojoties uz Valmieras pilsētas domes 30.01.2020. lēmumu Nr. 56 (protokols Nr.2, 61.§), starp pašvaldību un SIA “Valmieras namsaimnieks” noslēgts deleģēšanas līgums, ar kuru pašvaldība deleģē SIA “Valmieras namsaimnieks” veikt likumā „Par pašvaldībām” 15.panta pirmās daļas 2.punktā noteiktās pašvaldības autonomās funkcijas - gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību un Dzīvnieku aizsardzības likuma 39.pantā noteiktās pašvaldības funkcijas - dzīvnieku patversmes uzturēšanu, izrietošus pārvaldes uzdevumus pašvaldības administratīvajā teritorijā:

1) parku, skvēru, ietvju, publiskā lietošanā esošo teritoriju un zaļo zonu uzturēšanu un sakopšanu, t.sk., koku un krūmu stādīšanu un uzturēšanu, puķu stādīšanu, puķu dobjū kopšanu un uzturēšanu, parku, skvēru, zaļo zonu un citu publiskā lietošanā esošo teritoriju uzturēšanu, tajā skaitā, pļaušanu, citu publiskā lietošanā esošās teritorijas uzkopšanas darbu veikšanu;

2) pašvaldībai piederošo kapsētu uzturēšanu;

3) sabiedrisko tuaļu, tajā skaitā pārvietojamo biotuaļu publiskās vietās, uzturēšanu pašvaldības administratīvajā teritorijā;

4) Valmieras pilsētas ielu mehanizēto uzturēšanu (gan ziemā, gan vasarā), ielu ar grants segumu un asfalta uzturēšanu, kā arī ielu seguma (bedres un apmales) remontdarbu veikšanu,

⁴ Konkurences likuma 14.¹ pants, sk. Konkurences likums (redakcijā, kas stājās spēkā 01.01.2020.), <https://likumi.lv/ta/id/54890-konkurences-likums>

satiksmes drošības pasākumu nodrošināšanu;

5) klaiņojošo dzīvnieku patversmes uzturēšanu.

Attiecībā uz SIA "Valmieras namsaimnieks" sniegtajiem pakalpojumiem, kas saistīti ar teritoriju uzturēšanu un sakopšanu (ainavu veidošanu un uzturēšanu), dažāda veida tīrīšanas un uzkopšanas darbībām, ielu uzturēšanas un remontdarbu pakalpojumiem, pašvaldība nav veikusi atbilstošu izvērtējumu par attiecīgo pakalpojumu sniegšanas atbilstību kādam no VPIL 88.panta pirmās daļas priekšnoteikumiem.

KP norāda, ka tās ieskatā šo pakalpojumu sniegšanas tirgū pirmšķietami nav konstatējama tirgus nepilnība VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punkta izpratnē, kā arī šo pakalpojumu sniegšana nevarētu tikt pamatota ar citiem VPIL 88.panta pirmās daļas priekšnoteikumiem. No likuma „Par pašvaldībām” 15.panta pirmās daļas 2.punkta izrietošā pašvaldības autonomā funkcija - gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu – var tikt organizēta citā veidā, nevis deleģējot šīs funkcijas veikšanu pašvaldības kapitālsabiedrībai. KP norāda arī uz SIA "Valmieras namsaimnieks" saņemto pašvaldības finanšu līdzekļu īpatsvaru (%) šo pakalpojumu sniegšanā, piemēram, ceļu un maģistrāļu būvniecība (95%), vispārējā ēku tīrīšana (100%), citas ēku un ražošanas objektu tīrīšanas un uzkopšanas darbības (80%), cita veida tīrīšanas darbības (93%), ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības (85%), kas KP ieskatā liecina, ka pašvaldība šo pakalpojumu saņemšanai varētu organizēt publiskos iepirkumus, lai veicinātu privāto tirgus dalībnieku konkurenci un attīstību reģionā.

KP norāda, ka pašvaldība nav veikusi atbilstošu izvērtējumu arī par SIA "Valmieras namsaimnieks" sniegto citu maksas pakalpojumu, t.sk., autotransporta un traktortehnikas pakalpojumu, dažāda veida remontdarbu un inženiertehnisko speciālistu konsultāciju pakalpojumu, ūdensskaitītāju uzstādīšanas, nomaiņas, plombēšanas pakalpojumu, pārvietojamo tualetu un izlietņu nomas pakalpojumu, komunālo pakalpojumu maksas aprēķinu, uzskaites un tiesvedības pakalpojumu atbilstību kādam no VPIL 88.panta pirmās daļas priekšnoteikumiem.

KP norāda, ka tās ieskatā arī šo pakalpojumu sniegšanas tirgū pirmšķietami nav konstatējama tirgus nepilnība VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punkta izpratnē, kā arī šo pakalpojumu sniegšana nevar tikt pamatota ar citiem VPIL 88.panta pirmās daļas priekšnoteikumiem. Tādējādi pašvaldībai būtu jālemj par šo pakalpojumu sniegšanas pārtraukšanu, iespējams, saglabājot avārijas dienesta remonta pakalpojumu sniegšanu.

Attiecībā uz SIA "Valmieras namsaimnieks" sniegtajiem ūdensskaitītāju apkalpošanas pakalpojumiem, KP aicina pašvaldību un SIA "Valmieras namsaimnieks" iepazīties ar KP tirgus uzraudzībā "Individuālo ūdens patēriņa skaitītāju maiņas pakalpojumu tirgus uzraudzība"⁵ izdarītajiem secinājumiem, ka šo pakalpojumu sniegšana ir atbalstāma tikai tiktāl, cik ir konstatējama tirgus nepilnība. Līdz ar to gadījumā, ja tirgus nepilnība nav konstatējama, konkrēto pakalpojumu sniegšana nav pamatota.

Attiecībā uz pakalpojumu – apbedīšana un ar to saistītā darbība (pašvaldībai piederošo kapsētu uzturēšana) – KP nav iebildumu attiecībā uz SIA "Valmieras namsaimnieks" sniegtajiem ar kapsētu apsaimniekošanu saistītajiem pakalpojumiem, t.sk., nodrošinot apbedījumu vietu reģistrēšanu un kapličas pakalpojumu sniegšanu.

Tāpat KP nav iebildumu arī par SIA "Valmieras namsaimnieks" nodrošināto klaiņojošo dzīvnieku patversmes uzturēšanu.

Attiecībā uz SIA "Valmieras namsaimnieks" sniegto pakalpojumu – sāls-smilts maisījumu tirdzniecība trešajām personām, KP atbalsta pašvaldības izdarīto secinājumu, ka šāda veida komercdarbība ir jāpārtrauc, ņemot vērā, ka nav konstatējams neviens no VPIL 88.panta pirmās daļas priekšnoteikumiem šī pakalpojuma sniegšanai.

⁵ https://www.kp.gov.lv/files/documents/20191022_TU_udensskaititaji.pdf

AS "Valmieras enerģija"

AS "Valmieras enerģija" dibināta un Uzņēmumu reģistrā reģistrēta 12.05.1999. ar mērķi veikt elektroenerģijas, tvaika un karstā ūdens ražošanu un piegādi Valmieras pilsētā. AS "Valmieras enerģija" Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma izpratnē ir privāta kapitālsabiedrība. Tās akcionāri ir SIA "Adven Latvia" (52,15% kapitāla daļas) un pašvaldība (47,85% kapitāla daļas). AS "Valmieras enerģija" ir sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja, kas reģistrēta Siltumenerģijas ražotāju reģistrā ar Nr. SR0146⁶.

AS "Valmieras enerģija" noteikts vispārējais stratēģiskais mērķis – izmaksu efektīvas siltumenerģijas ražošanas nodrošināšana energoefektīvas siltumapgādes sistēmas attīstības ietvaros.

Tās komercdarbības veidi (NACE klasifikators) saskaņā ar statūtiem ir:

- 1) elektroenerģijas ražošana (35.11);
- 2) tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana (35.3) – siltumenerģijas ražošana.

AS "Valmieras enerģija" nesaņem publiskas personas budžeta finansējumu. Visa kapitālsabiedrības pamatdarbība un iespējamās papildu darbības tiek finansētas no pašas kapitālsabiedrības līdzekļiem, aizņēmumiem kapitālsabiedrības grupas (Adven) ietvaros vai aizņēmumiem kredītiestādēs.

Pašvaldības ieskatā AS "Valmieras enerģija" darbība atbilst VPIL 88.panta pirmās daļas 2. un 3.punktam.

Pašvaldības izvērtējumā norādīts, ka AS "Valmieras enerģija" pamatdarbības veids ir tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana. AS "Valmieras enerģija" saražoto siltumenerģiju piegādā SIA "Valmieras ūdens" (kas ir uzskatāms par šī pakalpojuma saņēmēju), kas savukārt ar siltumenerģiju apgādā pilsētas iedzīvotājus un uzņēmumus. Pilsētas vajadzībām nodotā siltumenerģija galvenokārt tiek izmantota Valmieras pilsētas daudzdzīvokļu māju apsildīšanai gada aukstajā periodā, bet vasaras periodā siltumenerģija tiek patērēta karstā ūdens sagatavošanai.

Pašvaldības administratīvajā teritorijā siltumenerģijas ražošanas pakalpojumu sniedz arī (*). AS "Valmieras enerģija" saražotā siltumenerģija veido 83% no kopējā siltumenerģijas apjoma, kas tiek izmantoti Valmieras pilsētas centrālās siltumapgādes nodrošināšanai.

Pašvaldība norādījusi, ka Valmieras novada pašvaldībā apvienojamo pašvaldību administratīvajās teritorijās siltumenerģijas ražošanas pakalpojumu nodrošina ne tikai jau pieminētie komersanti, bet arī SIA „Kocēnu komunālā saimniecība”, SIA “BN Komforts”, PSIA "Rūjienas siltums", SIA "Banga KPU".

Tomēr tirgus nespēj piedāvāt līdzvērtīgu pakalpojumu sniedzēju Valmieras pilsētas teritorijā, jo, lai arī minētās jaunveidojamās Valmieras novada pašvaldības teritorijā esošās kapitālsabiedrības pirmšķietami ir AS "Valmieras enerģija" konkurenti, tomēr kapitālsabiedrību pakalpojumu sniegšanas teritorijas nepārklājas. Kā arī neviena no minētajām kapitālsabiedrībām nespētu sniegt tieši tāda paša apjoma un kvalitātes pakalpojumus, kā to spēj nodrošināt AS "Valmieras enerģija".

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas un tirdzniecības pakalpojumu sniegšanu, ņemot vērā, ka AS "Valmieras enerģija" saražotā siltumenerģija veido 83% no kopējā siltumenerģijas apjoma, kas tiek izmantoti Valmieras pilsētas centrālās siltumapgādes nodrošināšanai, KP atzīst, ka šī pakalpojuma sniegšanas tirgū pašvaldības teritorijā ir konstatējama tirgus nepilnība, tādējādi AS "Valmieras enerģija" darbība siltumenerģijas ražošanas tirgū ir uzskatāma par atbilstošu VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punktam.

⁶<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoieYmIyYjVmYjQtZGNhOS00YzgwLThiMmEtN2IwMWU2OTUwZGRkIiwidCI6ImU0MGNhOTA5LTg3YmEtNGQ2NS05MTIILTU1YjVIMGRlODUwNSIsImMiOiJh9>

KP secina, ka pašvaldība nav vērtējusi AS “Valmieras enerģija” komercdarbības veida – elektroenerģijas ražošana – atbilstību kādam no VPIL 88.panta pirmās daļas priekšnoteikumiem. Iepazīstoties ar pašvaldības tīmekļa vietnē pieejamo informāciju, KP secina, ka AS “Valmieras enerģija” elektroenerģiju ražo koģenerācijas stacijās⁷, tomēr KP norāda, ka pašvaldībai būtu jāveic atbilstošs izvērtējums arī par šo AS “Valmieras enerģija” darbības veidu.

SIA “Valmieras ūdens”

SIA “Valmieras ūdens” nodibināta ar Valmieras pilsētas domes 02.12.2004. lēmumu Nr.602 (protokols Nr.19, #30) kā Valmieras pilsētas domes Ūdensapgādes un kanalizācijas nodaļas tiesību un saistību pārņēmēja. Uzņēmumu reģistrā SIA “Valmieras ūdens” reģistrēta 13.12.2004. Ar Valmieras pilsētas pašvaldības domes 13.03.2014. lēmumu Nr.82 (ārkārtas sēdes protokols Nr.4, 3.§) nolemts veikt SIA “Valmieras ūdens” reorganizāciju apvienošanas ceļā, pievienojot SIA “Valmieras ūdens” sabiedrību ar ierobežotu atbildību “Valmieras siltums”.

SIA “Valmieras ūdens” darbība ir saistīta ar pamatvajadzību nodrošināšanu iedzīvotājiem. Kapitālsabiedrības stratēģiskais mērķis izriet no likuma “Par pašvaldībām” 15.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktās autonomās funkcijas – organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus (ūdensapgāde un kanalizācija; siltumapgāde; sadzīves atkritumu apsaimniekošana; notekūdeņu savākšana, novadīšana un attīrīšana) neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds. SIA “Valmieras ūdens” vispārējais stratēģiskais mērķis – nodrošināt nepārtrauktu un kvalitatīvu ūdensapgādes, kanalizācijas, siltumapgādes un notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas pakalpojumu pieejamību un sniegšanu, tam nepieciešamās infrastruktūras nepārtrauktu uzturēšanu un attīstību.

SIA “Valmieras ūdens” komercdarbības veidi (NACE klasifikators) saskaņā ar statūtiem ir:

- 1) metāla izstrādājumu remonts (33.11);
- 2) iekārtu remonts (33.12);
- 3) tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana (35.30);
- 4) cauruļvadu, apkures un gaisa kondicionēšanas iekārtu uzstādīšana (43.22);
- 5) ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde (36.00);
- 6) notekūdeņu savākšana un attīrīšana (37.00);
- 7) ūdensapgādes sistēmu būvniecība (42.21);
- 8) cauruļvadu transports (49.50);
- 9) sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana (68.20);
- 10) inženierdarbības un ar tām saistītās tehniskās konsultācijas (71.12);
- 11) tehniskā pārbaude un analīze (71.20).

SIA “Valmieras ūdens” Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma izpratnē ir publiski privāta kapitālsabiedrība. Tās kapitāla daļu turētāji ir Valmieras pilsētas pašvaldība (96,7% kapitāla daļas) un Burtnieku novada pašvaldība (3,3% kapitāla daļas).

SIA “Valmieras ūdens” budžeta lielāko daļu veido SIA “Valmieras ūdens” līdzekļi – EUR (*), jeb (*) [>90]%, savukārt Eiropas Savienības (turpmāk – ES) un Latvijas valsts finansējums ES projektu (ŪK tīklu un Siltumtīklu izbūvei) īstenošanai, kurš atzīts ieņēmumos 2019. gadā – EUR (*), jeb (*) [<10]%.

Pašvaldības ieskatā SIA “Valmieras ūdens” darbība atbilst VPIL 88. panta pirmajā daļā noteiktajam: tiek novērsta tirgus nepilnība – situācija, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu ūdens apgādes un kanalizācijas pakalpojumu un siltumapgādes

⁷ https://www.valmiera.lv/lv/pasvaldiba/pasvaldibas_uznemumi/valmieras_energija/

jomā, kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek radītas preces vai pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai un izriet no pašvaldības vispārējiem stratēģiskajiem mērķiem ūdens apgādes un kanalizācijas un siltumapgādes pakalpojuma nodrošināšanā, kā arī tiek pārvaldīti minēto pakalpojumu sniegšanai nepieciešamie īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai.

SIA "Valmieras ūdens" pamatdarbības veids ir dzeramā ūdens sagatavošana un piegāde, notekūdeņu savākšana un attīrīšana, siltumapgādes pārvade un sadale Valmieras pilsētā un Burtnieku novada Valmiermuižas ciemā, kā arī Valmieras pilsētas robežai cieši pieguļošās Beverīnas novada un Kocēnu novada apdzīvotās vietās.

SIA "Valmieras ūdens" sniedz arī asenizācijas pakalpojumus no decentralizētās kanalizācijas sistēmām, kā arī ir pašvaldības teritorijā esošo decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistra uzturētājs⁸.

Siltumenerģijas pārvades, sadales un tirdzniecības pakalpojumu SIA "Valmieras ūdens" nodrošina licencēs noteiktajās teritorijās, iepērkot siltumenerģiju no AS "Valmieras enerģija" (83% no kopējā iepirkta siltumenerģijas apjoma), (*).

Izvērtējumā norādīts, ka Valmieras novada pašvaldībā apvienojamo pašvaldību administratīvajās teritorijās ūdenssaimniecības un siltumapgādes pakalpojumus nodrošina ne tikai SIA "Valmieras ūdens", bet arī SIA „Kocēnu komunālā saimniecība”, SIA “BN komforts”, PSIA "Rūjienas siltums" un SIA "Banga KPU" . Lai arī minētās jaunveidojamās Valmieras novada pašvaldības teritorijā esošās kapitālsabiedrības pirmšķietami ir SIA "Valmieras ūdens" konkurenti, tomēr kapitālsabiedrību pakalpojumu sniegšanas teritorijas nepārklājas. Turklāt neviena no minētajām kapitālsabiedrībām nespētu sniegt Valmieras pilsētas iedzīvotājiem tieši tāda paša apjoma un kvalitātes pakalpojumus, kā to spēj nodrošināt SIA "Valmieras ūdens".

Pašvaldības iesaiste komercdarbībā ar SIA "Valmieras ūdens" starpniecību nerada negatīvu ietekmi uz privātajiem uzņēmējiem un konkurences procesu kopumā arī citos tirgos, kurus varētu skart kapitālsabiedrības saimnieciskā darbība. Ja pašvaldība izlemtu neturpināt līdzdalību SIA "Valmieras ūdens", privāto tirgus dalībnieku kapacitāte nebūtu pietiekama, lai spētu nodrošināt pakalpojumus, jo sekmīgai darbības nodrošināšanai ir nepieciešamas būtiskas investīcijas.

Pašvaldības ieskatā SIA "Valmieras ūdens" darbība ir labākais veids kā organizēt iedzīvotājiem siltumapgādes pieejamību, jo Valmieras pilsētas administratīvajā teritorijā nav alternatīvu siltumapgādes pakalpojuma sniedzēju, un līdz šim piedāvājumi šādas funkcijas veikšanai nav saņemti.

Nemot vērā, ka SIA "Valmieras ūdens" veic pašvaldības autonomo funkciju ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu jomā, nodrošinot sabiedriskos ūdenssaimniecības pakalpojumus pašvaldības administratīvajā teritorijā, t.sk. pārvaldot ūdenssaimniecības infrastruktūru, kā arī SIA "Valmieras ūdens" minēto pakalpojumu sniegšanā darbojas dabiskā monopola apstākļos, un šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vairāku konkurējošu tirgus dalībnieku darbība var nebūt iespējama, KP atzīst, ka SIA "Valmieras ūdens" sniegtie pamata pakalpojumi (sabiedriskie ūdenssaimniecības pakalpojumi) ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta izpratnē.

Attiecībā uz SIA "Valmieras ūdens" nodrošināto siltumapgādes pakalpojumu, KP secina, ka centralizētās siltumapgādes pārvades un sadales pakalpojumu sniegšanas tirgū vēsturiski var būt izveidojies dabiskais monopols, kas izskaidrojams ar infrastruktūras izveidi un uzturēšanu, un šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vairāku konkurējošu tirgus dalībnieku darbība var nebūt iespējama, t.sk., ņemot vērā, ka pašvaldības teritorijā izbūvētā siltumapgādes infrastruktūra nav atsavināma vai nododama lietošanā citam komersantam, ja tās izbūvei un

⁸ Valmieras pilsētas pašvaldības 31.01.2019. saistošo noteikumu Nr.319 "Par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanas un uzskaites kārtību Valmieras pilsētā" 5.5.apakšpunkts, pieejams <https://likumi.lv/ta/id/306089-par-decentralizeto-kanalizacijas-sistemu-apsaimniekosanas-un-uzskaites-kartibu-valmieras-pilseta>

attīstīšanai ir tikuši piesaistīti Eiropas Savienības finanšu instrumentu līdzekļi. Līdz ar to KP atzīst, ka SIA “Valmieras ūdens” sniegtie pamata pakalpojumi - tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana (siltumenerģijas pārvade un sadale) – ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta izpratnē.

KP secina, ka pašvaldība nav veikusi izvērtējumu par citiem SIA “Valmieras ūdens” darbības veidiem – metāla izstrādājumu un iekārtu remontu, cauruļvadu, apkures un gaisa kondicionēšanas iekārtu uzstādīšanu, ūdensapgādes sistēmu būvniecību, nekustamā īpašuma izīrēšanu un pārvaldīšanu, inženierdarbībām un ar tām saistītām tehniskām konsultācijām, tehnisko pārbaudi un analīzi, asenizācijas pakalpojumu sniegšanu.

Papildus tam KP vērš pašvaldības un SIA “Valmieras ūdens” uzmanību un aicina vērtēt iespējamu konkurences neitralitātes risku pastāvēšanu saistībā ar SIA “Valmieras ūdens” deleģēto DKS reģistra izveidi un uzturēšanu, vienlaikus arī pašai SIA “Valmieras ūdens” sniedzot asenizācijas pakalpojumus. Attiecīgi, lai novērstu iespējamus konkurences neitralitātes riskus, KP ieskatā DKS reģistra izveide un uzturēšana primāri būtu jāveic pašai pašvaldībai, savukārt deleģēt pienākumu par šā reģistra izveidi un uzturēšanu pašvaldībai būtu ieteicams tikai tādai personai, kura vienlaikus nav asenizācijas pakalpojumu sniedzējs⁹.

Nemot vērā, ka pašvaldība nav veikusi atbilstošu izvērtējumu par visiem SIA “Valmieras namsaimnieks”, AS “Valmieras enerģija” un SIA “Valmieras ūdens” darbības veidiem, KP norāda, ka neatkarīgi no tā, vai veiktais izvērtējums ir sākotnējais izvērtējums vai līdzdalības pārvērtēšana¹⁰, izvērtējums ir jāveic par katru no publiskas personas kapitālsabiedrības darbības veidiem, neaprobežojoties tikai ar tās pamatdarbību¹¹, lai konstatētu, vai īstenojas kāds no VPIL 88.panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem publiskas personas kapitālsabiedrības saimnieciskajai darbībai, kā arī izvērtējums nedrīkst būt formāls.

Līdz ar to, jaunizveidotajai Valmieras novada pašvaldībai būs pienākums veikt atbilstošu izvērtējumu par visiem tās kapitālsabiedrību darbības veidiem. Veicot konkrēto izvērtējumu, pašvaldībai ir pienākums konsultēties ar komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem. Tāpat pašvaldībai būtu jāņem vērā, vai attiecīgos pakalpojumus pašvaldības teritorijā sniedz privātie komersanti, kādas būtu privāto komersantu iespējas pārņemt attiecīgo pakalpojumu sniegšanu pašvaldības teritorijā, kā arī to, ka nepamatota pakalpojumu sniegšana var negatīvi ietekmēt privāto tirgus dalībnieku konkurētspēju.

KP norāda, ka gadījumā, ja attiecībā uz konkrētu pakalpojumu sniegšanu, pašvaldība, veicot izvērtējumu, konstatētu, ka tirgus spēj nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā, pašvaldības kapitālsabiedrībām būtu jāatturas no turpmākas attiecīgo pakalpojumu sniegšanas. Gadījumā, ja pašvaldības kapitālsabiedrības tomēr turpinātu veikt šos pakalpojumus, tām regulāri būtu jāveic ietekmes uz konkurenci izvērtējums, lai identificētu un novērstu iespējamu neatbilstību Konkurences likuma 14.¹ pantam.

KP norāda, lai nepieļautu Konkurences likuma 14.¹ panta pārkāpumu, ir būtiski, lai arī pašvaldības kapitālsabiedrību pakalpojumu cenas tiktu veidotas, balstoties uz izmaksām.

Tāpat KP arī aicina pārskatīt un precizēt kapitālsabiedrību statūtos noteiktos darbības veidus atbilstoši faktiskajai kapitālsabiedrību darbībai.

Noslēgumā, apkopojot iepriekšminēto, KP ieskatā SIA “Valmieras namsaimnieks” darbība daudzdzīvokļu dzīvojamu namu pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanas jomā šobrīd

⁹ Sk. arī KP tirgus uzraudzības “Par asenizācijas pakalpojumu sniegšanu Jēkabpils pilsētas teritorijā” noslēguma ziņojumu (2020.gads), 54., 55., 61.rindkopa. Pieejams <https://www.kp.gov.lv/lv/2020gads>

¹⁰ Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 7.panta pirmā daļa, sk. šeit <https://likumi.lv/ta/id/269907-publiskas-personas-kapitala-dalu-un-kapitalsabiedribu-parvaldibas-likums>

¹¹ Konkurences padomes priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana, sk. šeit https://ej.uz/PP_lidzdalibasizvertesana

uzskatāma par atbilstošu VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punktam, novēršot tirgus nepilnību. SIA “Valmieras namsaimnieks” nodrošinātais dzīvokļu īres pakalpojums (kā arī izīrēto namu pārvaldīšana un apsaimniekošana) atzīstams par atbilstošu VPIL 88.panta pirmās daļas 1. un 2.punktam.

AS “Valmieras enerģija” darbība siltumenerģijas ražošanas tirgū ir uzskatāma par atbilstošu VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punktam, novēršot tirgus nepilnību.

SIA “Valmieras ūdens” sniegtie pamata pakalpojumi (sabiedriskie ūdenssaimniecības pakalpojumi) ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta izpratnē. SIA “Valmieras ūdens” sniegtie pamata pakalpojumi - tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana (siltumenerģijas pārvade un sadale) – ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta izpratnē.

Tomēr jaunizveidotajai Valmieras novada pašvaldībai līdz 01.06.2022., veicot līdzdalības pārvērtēšanu tās kapitālsabiedrībās, ir jāņem vērā arī ar novada teritorijas paplašināšanos saistītie aspekti. Kā arī KP norāda uz jaunizveidojamās Valmieras novada pašvaldības pienākumu veikt atbilstošu izvērtējumu par visiem tās kapitālsabiedrību darbības veidiem, t.sk. konsultējoties ar Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru, kā arī iespēju robežās ar attiecīgo pakalpojumu tirgu pārstāvošiem komersantiem pašvaldības teritorijā.

Priekšsēdētājs

J. Gaiķis